



NATIONALE ONDERWIJS WEEK

NATIONALE ONDERWIJSKRANT VOORJAAR 2020
KRANT



COLUMN
RINDA DEN BESTEN
VOORZITTER PO-RAAD
PAGINA 6



**KANSEN VERGROTEN
IN AMERSFOORT**
PAGINA 2

**#NOW2020
SAMEN VOOR
DE TOEKOMST**



**DIALOOG OVER DE
TOEKOMST VAN ONS
ONDERWIJS**
PAGINA 5



**NATIONALE
ONDERWIJSWEEK**
5 T/M 9 OKTOBER 2020



MONAÏM BENRIDA
DE LERAAR IS EEN BELANGRIJKE
VERSCHILMAKER
PAGINA 15

**DE MENS ALS VOORSPELLINGSMACHINE
MOTIVATION2LEARN**
PAGINA 6



**NATIONALE ONDERWIJSFILM 2019
LITTLE STARS OF
BETHLEHEM**
PAGINA 19



COLUMN

Job Christians

Samen voor de toekomst

Alhoewel ons onderwijs in Nederland van hoge kwaliteit is, kinderen tot de gelukkigste van de wereld behoren en onze welvaart hoog is, piept en kraakt het binnen de schoolmuren. Als rasoptimist zeg ik dat niet graag, maar het lerarentekort van nu en vooral straks is een stevige bedreiging voor de kwaliteit van ons onderwijs.

Nood breekt wet; een dooddoener, maar toch geldt het in dezen ook. De drie grote steden presenteerden eind januari een set noodmaatregelen, voortkomend uit verschillende bijeenkomsten met leraren, schoolleiders, bestuurders en beleidsmakers. Er is met elkaar nagedacht over welke mogelijkheden er zijn om te voorkomen dat kinderen naar huis gestuurd moeten worden. In deze plannen lag de focus op de korte termijn, in april volgt een nieuwe uitwerking met plannen en acties voor de langere termijn.

In de grote steden is de nood het hoogst, maar over slechts twee of drie jaar zal in elke regio van het land in meer of mindere mate de schaarste aan professionals zichtbaar en voelbaar worden.

Er gloort ook hoop aan de horizon. De instroom van nieuwe studenten voor de lerarenopleidingen is met bijna 10% gestegen, er is een groeiende groep zij-instromers die interesse heeft in een carrière in het onderwijs en de nood maakt dat samenwerking meer dan ooit gezocht wordt. De aanleiding, het lerarentekort, mag dan een onaangename zijn, maar het effect ervan is de bewustwording dat het anders moet. Niet als diskwalificatie van hoe het was, maar vanuit de acceptatie dat wat we nodig hebben voor de toekomst er simpelweg niet meer is.

Onlangs verscheen het discussiestuk 'de toekomst van ons onderwijs'. Niet eerder kwam er zo'n duidelijk pleidooi voor een nieuw stelsel, ondersteund door zoveel partijen. Er lijkt een gedragen opvatting te ontstaan over dat het anders moet en, deels, over hoe dat anders kan. We zullen met elkaar anders moeten opleiden, anders moeten organiseren binnen scholen en besturen, en anders moeten binden en boeien om de beroepstrots en onze professionals vast te houden.

Tijdens de Nationale Onderwijsweek, die dit jaar zal plaatsvinden in Amersfoort, zullen tijdens tal van activiteiten en evenementen voorbeelden en ideeën uitgewisseld worden over hoe we met behoud van beroepstrots en energie de stappen kunnen zetten die nodig zijn. Ik zie er enorm naar uit. Zie ik je dan? Dan maken we samen stappen van denken naar doen!

Job Christians
Voorzitter Stichting Nationale Onderwijsweek



Kansen vergroten in Amersfoort

Binnen de Amersfoortse Brede Combinatie (ABC) werken scholen intensief samen met welzijnswerkers, kinderopvang en organisaties uit de buurt.

Wethouder Fatma Koşer Kaya zou de wijkgerichte aanpak graag in heel

Nederland zien. 'Alle kinderen verdienen dezelfde kansen in het leven.'

Initiatieven als ABC dragen daar succesvol aan bij.'

DOOR WINNIFRED JELIER

Onverstoord bouwen twee kleuters een toren van houten blokken, terwijl de Amersfoortse wethouder van onderwijs en cultuur, Fatma Koşer Kaya, breed lachend de hand van schooldirecteur Karin van den Hoven schudt. De wethouder neemt vanmiddag een kijkje op ABC Rustenburg, waar onderwijs, kinderopvang en welzijn nauw samenwerken om leerlingen een totaal aanbod te kunnen bieden: kinderen volgen les, maar kunnen na schooltijd ook aanvullend taalonderwijs volgen of meedoen aan activiteiten van organisaties

uit de wijk, zoals muziek-, sport- of schaaklessen.

Stichting ABC werd aanvankelijk opgezet in reactie op aanhoudende sociale problemen, zoals armoede en werkloosheid, die zich concentreerden in specifieke buurten, door ambtenaren ook wel 'prioriteitswijken' of 'aandachtswijken' genoemd. Inmiddels kent de stichting veertien samenwerkingsverbanden in allerlei soorten wijken in Amersfoort. Door actiever samen op te trekken hopen welzijns- en onderwijsinstaties effectiever te werken, vertelt van den Hoven: "We voorkomen dat bewoners steeds opnieuw hun

verhaal moeten doen zodra ze bij een nieuwe instantie aankloppen. Omdat alle partners binnen een ABC-locatie met dezelfde kinderen en ouders werken, gaan overdrachten snel en gemakkelijk." De wijkgerichte aanpak zou daarmee niet alleen efficiënter, maar ook gebruikersvriendelijker zijn.

Goed geoliede machine

Van den Hoven is nog geen half jaar schooldirecteur, maar straalt een diepgemeend enthousiasme voor ABC Rustenburg uit. Dan klinkt achter haar ineens gerommel: de toren van blokken wankelt en



"Niemand staat er hier alleen voor"





valt dan spectaculair om. De twee kleuters grijpen om zich heen, vegen alles bij elkaar en beginnen zonder enige aarzeling weer aan een nieuw bouwwerk. Een betere metafoor voor Stichting ABC lijkt haast niet denkbaar. De organisatie heeft zich sinds de eerste stappen twintig jaar geleden ontwikkeld tot een goed geoliede machine, vertelt Marieke van Krugten, coördinator van ABC Rustenburg, die naast van den Hoven staat: "Zoiets als de Amersfoortse Brede Combinatie ontstaat niet vanzelf, maar creëer je met vallen en opstaan. De wijken veranderen voortdurend en op die ontwikkelingen proberen we steeds goed aan te sluiten."

Kansen bieden

De wethouder loopt ondertussen nieuwsgierig het kunstatelier binnen, waar ze zich over een tafelgrote aquareltekening buigt en kinderen begint uit te vragen over hun bijzondere schildertechnieken. Kort erna staat ze met diezelfde kinderen en een saxofoon in haar hand stralend te wachten op de instructies van de muziekleraar. Het is duidelijk dat Koşer Kaya hier nog uren zou kunnen blijven. Maar de tijd dringt. "Zulke initiatieven zouden we niet alleen in Amersfoort, maar in heel Nederland moeten hebben," zegt ze, verder lopend. "Alle kinderen verdienen dezelfde kansen in het leven. Initiatieven als ABC dragen daar succesvol aan bij." De gemeente Amersfoort steunt de stichting sinds de oprichting en speelt een centrale rol in de continuïteit, aldus van Krugten. Als ABC-coördinator houdt zij alle betrokken partijen bij de les. "In de waan van de dag kan het uitdagend zijn om goed samen te werken. Ik ondersteun de instanties door ze steeds te vragen welke behoeften ze in de wijk zien en waarmee ze kunnen helpen."

Wisselwerking

Een mooi voorbeeld betreft het onderwerp seksualiteit, zegt Van den Hoven: "Welzijnswerkers zagen dat dit onderwerp eerder aangestipt moest worden en niet pas als kinderen al naar de middelbare school gaan. We zijn toen gaan kijken hoe we op school meer met leerlingen kunnen praten over lichamelijkheid en hebben ook ouders erbij betrokken. Het illustreert goed dat de ontwikkeling van kinderen een geza-

menlijke verantwoordelijkheid is, een van de belangrijkste uitgangspunten van ABC."

Maar ook volwassen wijkbewoners krijgen gerichte aandacht, zegt van Krugten: "Tijdens leerlinggesprekken op diverse ABC-locaties blijkt vaak dat ouders lang niet altijd de kansen hebben gekregen die hun kinderen nu wel krijgen. Velen hebben slecht betaald werk of zijn werkeloos, maar zien zelf niet hoe ze hun situatie kunnen verbeteren. Met hen gaan we in gesprek en kijken we hoe verandering mogelijk is. Niemand staat er hier alleen voor."

Ontmoetingsplek

Een van de ambities van de ABC Rustenburg is een buurtplein naast de school. Van Krugten: "Rond het gebouw ligt een ongebruikte groenstrook. Het zou fantastisch zijn als we die kunnen ontwikkelen tot een klein park waar ook senioren graag komen. De ABC-locatie is eigenlijk de enige plek in deze wijk waar mensen elkaar kunnen ontmoeten." Van Krugten is nog naarstig op zoek naar fondsen, maar vol goede moed. "Als we dit samen willen, zal het ook lukken."

Extra ondersteuning

De wethouder is inmiddels aangekomen bij de Taalcentrum, waar kinderen extra hulp krijgen om hun taalscores in lijn te brengen met hun overige schoolprestaties. Koşer Kaya wordt direct achter een tafeltje gezet. De les is in volle gang. De leerlingen praten net met elkaar over een artikel dat zij in de jongerenkrant *7Days* lazen. Het ging over de oorlog in Irak, een zwaar onderwerp, maar 'wel belangrijk' vinden de leerlingen. "Je moet ook goed over zulke onderwerpen kunnen nadenken en argumenten hebben waarom je iets vindt," zegt Aryan (10). Was er nog een woord dat onduidelijk was? Ja, zegt een leerling, het woord 'taboe'. De leraar legt het direct even uit. De wethouder is diep onder de indruk. "Wat goed dat jullie dit doen," zegt ze. "Een goede taalbeheersing is zo belangrijk, niet alleen nu, maar ook als je later gaat studeren of solliciteren."

Dan mag Aryan vertellen over een bibliotheekboek dat voor hem ligt. Hij kiest zijn woorden zorgvuldig. "Beschrijf de sfeer eens," zegt de leraar. Aryan antwoordt: "Het verhaal

was mysterieus, maar niet sinister." De wethouder moet lachen. "Kennen jullie daar het verschil tussen?" vraagt ze zichtbaar onder de indruk. De leraar wijst naar een poster op het raam waar allerlei sfeerbeschrijvingen opgesomd staan. En ja hoor, daar staan de woorden en ze betekenen allebei iets anders. "Geweldig," lacht de wethouder. Als ze weer moet gaan, geeft ze de leerlingen een high-five en fluistert ze hen toe: "Jullie komen er wel."

NATIONALE ONDERWIJSSTAD 20/21 AMERSFOORT

Aanpak Amersfoort

Stichting ABC is een groep van veertien samenwerkingsverbanden in Amersfoort. Onderwijs, kinderopvang en welzijn werken per wijk nauw samen om kinderen en hun ouders een totaal aanbod te kunnen bieden. De ABC-locaties verzorgen na schooltijd aanvullende activiteiten, zoals lessen in sport, muziek, beeldende kunst en schaken. Ook kunnen ouders en hun kinderen er hulp krijgen van welzijnswerkers. ABC biedt al het aanbod gratis of tegen een kleine vergoeding aan.

ADVERTORIAL

Ga ook aan de slag met Eurowijs!

Bestel nu het gratis Eurowijs lesmateriaal en ga nog dit schooljaar aan de slag met het thema geld. Met een minimale voorbereiding gebruik je dit lesmateriaal gemakkelijk als alternatief voor de rekenles of als extra verdieping. En met behulp van ondersteunende filmpjes ga je met de leerlingen in gesprek over sparen, uitgeven, pinnen, reclame en (digitaal) geld. Het lesmateriaal is een doorlopende leerlijn en kan ieder schooljaar opnieuw worden aangevraagd.

Bestel het gratis via: www.eurowijs.nl/onderwijskrant



Bestel nu via www.eurowijs.nl/onderwijskrant

EEN DUURZAAM CADEAU VOOR JOU EN DE NATUUR!

Zorg voor jezelf en steun de tijger, olifant of orang-oetan

CNV zet zich in voor iedereen die werkzaam is in het onderwijs, zorg & welzijn of bij de overheid en publieke diensten. Met het vakbondslidmaatschap van het CNV steun je nu ook een van de WWF-projecten door de adoptie van een tijger, olifant of orang-oetan. Daarmee bescherm je de leefomgeving van deze dieren. Een duurzaam cadeau voor jou en de natuur!

Meld je aan op WWW.CNVC.NL/WWF



Het adoptiepakket bevat:

- Een pluche tijger-, olifant- of orang-oetan-knuffel (15cm)
- Een leuk boekje met informatie over het betreffende dier
- Een zakje zaadjes om je eigen plantje te laten groeien in een duurzame koker

Jouw voordelen van het CNV-lidmaatschap:

- Beslis mee over je cao
- Ontvang rechtsbijstand voor werk en privé
- Krijg korting op je zorgverzekering
- Steun de tijger, olifant of orang-oetan



cnv

Dialogoog over de toekomst van ons onderwijs



Nederland is een welvarend land en er gaat veel goed in het Nederlandse onderwijs. Successen uit het verleden bieden echter geen garantie voor de toekomst. Er zijn al langere tijd verontrustende signalen dat de rek uit het onderwijssysteem is. Groot onderhoud is nodig om ervoor te zorgen dat we alle leerlingen en studenten de kans bieden. En dat werken in het onderwijs aantrekkelijk blijft.

DOOR DANNY MAASKANT

Hoe kunnen alle kinderen zich spelend met elkaar ontwikkelen en taalvaardig aan het funderend onderwijs beginnen? Hoe zorgen we ervoor dat iedereen toegang heeft tot het onderwijs en gelijke kansen heeft om het maximale uit zijn of haar talenten te halen? Hoe motiveren we leerlingen en studenten om het beste uit zichzelf te halen? Hoe houden we werken in het onderwijs aantrekkelijk en bieden we onderwijsprofessionals de ruimte om zich te ontwikkelen? En hoe maken we het mogelijk dat afgestudeerden zich een leven lang blijven ontwikkelen? Met deze en vele andere vragen houdt een brede coalitie van onderwijsorganisaties zich dagelijks bezig. Deze coalitie stelde het discussiestuk 'Toekomst van ons Onderwijs' op, dat als startpunt diende voor een brede dialoog over de noodzakelijke vernieuwingen in het onderwijs.

Handen ineen

Vertegenwoordigers van leerlingen, studenten, docenten, onderwijsondersteuners, schoolleiders, onderwijsbesturen en kinderopvangorganisaties krijgen al langere tijd verontrustende signalen over het Nederlandse onderwijssysteem. Scholen ervaren dat zij onder druk van onder meer vroegselectie en het diploma-systeem niet het beste uit studenten en leerlingen kunnen halen. Bij scholieren daalt de motivatie om te leren en de leesvaardigheid gaat achteruit. Steeds meer scholieren en studenten ervaren zoveel druk dat het ten koste gaat van hun welzijn en prestaties. Docenten gaan gebukt onder werkdruk en ervaren te weinig waardering. En in het hele onderwijs ervaren alle partijen dat de kansengelijkheid onder druk staat.

De partijen AVS, Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang, CNV Onderwijs, CNV Overheid, FvOv, Interstedelijk Studenten Overleg, JOB MBO, LAKS, Landelijke Studentenvakbond, MBO Raad, PO-Raad, Vereniging Hogescholen, VO-raad en VSNU sloegen daarom de handen ineen. Want een gezamenlijke sectoroverstijgende langetermijnvisie op het onderwijs is nodig om het onderwijs structureel te verbeteren.

Een visie die institutionele belangen overstijgt en die niet alleen helderheid biedt aan mensen die in het onderwijs leren en werken, maar ook aan de politiek. Want naast veranderingen die het onderwijsveld zelf kan en moet oppakken, zijn er ook structurele investeringen door de overheid nodig.

Vijf ankerpunten

In het discussiestuk 'Toekomst van ons onderwijs' zetten de onderwijsvertegenwoordigers vijf ankerpunten uit. Dat doen zij vanuit een gezamenlijke probleemanalyse en oplossingsrichtingen. De coalitie benadrukt dat dit groot onderhoud moet plaatsvinden zonder de noodzakelijke kortetermijnacties op het gebied van onder meer werkdruk en personeelstekorten uit het oog te verliezen. De ankerpunten hebben betrekking op:

- **Een vroege start is de beste basis**
Hoe jonger het kind is waarin wordt geïnvesteerd, hoe meer profijt het kind en de samenleving daarvan hebben. Kinderen kunnen dan ook al vanaf jonge leeftijd naar een basisvoorziening die voor iedereen toegankelijk is. Samen spelen en ontwikkelen staan voorop. Voor kinderen met een (taal)achterstand geldt dat zij op de groep intensiever begeleid moeten worden om deze achterstand zo snel mogelijk in te halen.
- **Doorlopende leerlijnen in het onderwijs**
Na de basisvoorziening komen kinderen rond hun vierde jaar het onderwijs binnen. Dat onderwijs kent een indeling in drie fasen: de funderende fase, de kwalificerende fase en de fase van hoger onderwijs. Door deze indeling zorgen we ervoor dat leerlingen langer bij elkaar blijven en op latere leeftijd keuzes maken voor vervolgstappen in het onderwijs. Daarbij zijn de grenzen tussen de verschillende fasen niet hard: een leerling of student gaat naar een volgende fase als hij of zij daar qua persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling aan toe is.
- **Leven lang ontwikkelen is vanzelfsprekend: naar een brede, sterke leercultuur**
Leven lang ontwikkelen voor alle volwassenen (ongeacht hun voor-



Successen uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst

opleiding) is van groot belang voor de Nederlandse samenleving. Voor een brede, sterke leercultuur moeten leren, werken en onderzoeken veel dichterbij elkaar worden gebracht in nieuwe arrangementen. We bouwen een publiek stelsel van leven-lang-ontwikkelen-onderwijs in aanvulling op de bestaande onderwijsleerlijnen in het initieel onderwijs.

- **Onderwijsprofessionals: naar aantrekkelijker werk in een samenwerkende sector**
Onderwijs wordt gemaakt door onderwijsprofessionals: ondersteunend personeel, leraren, docenten, schoolleiders en bestuurders. Professionele en goed opgeleide kinderopvang- en onderwijsprofessionals zijn noodzakelijk om de uitdagingen waar we voor staan aan te kunnen. Voor de toekomst van Nederland heeft het onderwijs de beste mensen nodig. Mensen die worden gewaardeerd voor wat ze doen, voldoende professionele ruimte hebben, zich als professional kunnen blijven ontwikkelen en een marktconform salaris verdienen.
- **Onderzoek en innovatie van wereldniveau**
Om als Nederland het meest innovatieve land van Europa te worden, moeten we fundamenteel, toegepast en praktijkgericht onderzoek van wereldniveau hebben. We zetten in op een succesvolle com-

binatie van enerzijds vrij en ongebonden onderzoek en anderzijds thematisch, missiegedreven onderzoek, bijvoorbeeld op het gebied van energietransitie, veiligheid of gezond leven. Het praktijkgerichte onderzoek aan hogescholen wordt verder ontwikkeld met een derde cyclus na de master.

Dialogobijeenkomsten

De coalitie heeft in februari en maart dialogobijeenkomsten georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten gingen enkele tafelgasten met elkaar én de het publiek de discussie aan. De verslagen van deze bijeenkomsten kunt u lezen op de website www.toekomstvanonsonderwijs.nl. Daarnaast zijn er podcasts opgenomen. Ook deze zijn te beluisteren op de website.

De opbrengsten van de dialoog dienen als input voor de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen en moeten leiden tot een gezamenlijke visie en koers voor de komende kabinetperiodes. Daarbij sluiten de onderwijsorganisaties aan bij en bouwen ze voort op lopende ontwikkelingen in het onderwijs, zoals de dialoog over een curriculumherziening, de ambities rond een landelijke kennisinfrastructuur voor innovatie en onderzoek en de door de Onderwijsraad geïntimeerde discussie over een meer eigentijds perspectief op leraarschap.



FOTO: KATJA MALI

COLUMN

Anders organiseren

Als er één ding nodig is om onze kinderen goed op hun toekomst te kunnen voorbereiden, dan is dat het oplossen van het lerarentekort. Gelukkig is de ernst van de situatie intussen vrijwel overal doorgedrongen. Toch gebeurt er nog niet genoeg.

Ja, zij-instromers zijn keihard nodig. Net als het dichten van de salariskloof met het voortgezet onderwijs. Dat gaat nieuwe mensen trekken voor het vak. Daarom maken we hier werk van en dringen we er in Den Haag op aan om dit te regelen. Zo zetten we als sector stappen, maar er is nog zoveel meer nodig om het probleem voor de kortere en de lange termijn het hoofd te bieden. En zelfs als dat lukt, zijn we er nog niet. Want als ook iedereen die kán voor de klas zou staan, zijn er gewoonweg niet genoeg mensen om alle gaten te vullen. Ook de politie en zorg staan te springen om nieuwe collega's. En dus zit er maar één ding op. We moeten durven nadenken over het 'anders organiseren' van ons onderwijs.

Helaas wordt de discussie hierover al snel emotioneel, omdat wordt gedacht dat we bedoelen dat we het wel met minder leraren af kunnen. Dat we desnoods een robot voor de klas zetten, omdat die prima kan lesgeven. Laat ik duidelijk zijn: leraren zijn cruciaal en zullen altijd nodig blijven. Maar we zoeken wel manieren om hun werk te verlichten en die 1,5 miljoen leerlingen goed onderwijs te kunnen blijven bieden, wetend dat we dat moeten regelen met minder mensen dan we gewend waren.

Een mogelijkheid ligt bij het aantal uren dat we leerlingen nu bieden. Vergeleken met andere landen is Nederland urenkampioen. Kan dat aantal uren, met behoud van kwaliteit, misschien omlaag? Daarnaast kun je denken aan andere dagindelingen en het slim inzetten van ICT om leraren te ontlasten.

Een ander idee, dat bijvoorbeeld in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag al vorm krijgt, is structurelere samenwerking met partijen om de school heen. Ze bekijken of en hoe ze mensen met andere beroepen wekelijks van betekenis kunnen laten zijn voor de school. Deze 'hybride leraren' binden zich voor een poosje aan de school en gaan eventueel na een aantal jaren ook weer weg.

Neem bijvoorbeeld Laterna Magica in Amsterdam. Zij presenteert zich als 'leef- en leergemeenschap' voor alle kinderen tussen de 0 en 12 jaar. Opvang en onderwijs werken nauw samen. Leraren, pedagogisch medewerkers, jeugdhulpverleners en onderzoekers maken er gebruik van elkaars expertise en tijd.

Op deze manier naar onderwijs kijken biedt belangrijke kansen. Door het vak verder te differentiëren, kunnen leraren beter doorgroeien en worden meer en verschillende talenten aangesproken. Het beroep moet evolueren. Dat is wennen, maar als je het goed doordenkt, is er niks mis mee. Zovele beroepen gingen ons voor. De geschiedenis heeft ons juist geleerd: wie zich aanpast aan de omstandigheden, overleeft langer.

Anders organiseren is een kwestie van veel onderzoeken, een lange adem en lef. Lef om het roer om te gooien om alle kinderen goed onderwijs te blijven garanderen. Natuurlijk zijn ook kortetermijnoplossingen – noodmaatregelen – hard nodig. Het is dekens en voedsel uitdelen, en daarmee tijd kopen om tegelijkertijd het huis weer op te bouwen.

Rinda den Besten

De mens als voorspellingsmachine

Motivation2Learn

Wat krijg je als je onderwijskunde, game design en cognitieve neurowetenschappen met elkaar kruist? Het onderzoeksvorstel Motivation2Learn. Vier betrokkenen gaan met elkaar in gesprek.

DOOR MARION VAN WEEREN

Hoe kunnen we het voortgezet onderwijs in Nederland zo inrichten dat het de motivatie om te leren inherent stimuleert? Dat is de centrale vraag waarop drie wetenschappelijke disciplines een antwoord willen vinden. Het 'Motivation2Learn'-onderzoeksvorstel is breed opgezet met tien wetenschappelijke partners – vier hogescholen en zes universiteiten – en ruim veertig maatschappelijke partners, waaronder SLO en de Inspectie van het Onderwijs. Het is ontwikkeld in het kader van de Nationale Wetenschapsagenda; voor de zomervakantie wordt duidelijk of dit achtjarige project financiering ontvangt. "We willen leren van de ideeën uit de onderwijswetenschappen, game design en cognitieve neurowetenschappen om het onderwijssysteem – opgedeeld in curriculum, omgeving, docent en toetsing – in de toekomst zo motiverend te maken dat leerlingen vanuit zichzelf aan het werk gaan."

Aan het woord is Harold Bekkering, hoogleaar sociaal-cognitieve neurowetenschappen aan het Donders Institute voor Brain, Cognition and Behaviour van de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij vervolgt: "Bij onderwijswetenschappen gaat het in dit onderzoek met name om pedagogiek en psycho-educatie, waarbij de doelen die worden gesteld en de manier waarop deze doelen bereikt kunnen worden centraal staan. Vanuit onderzoek naar game design weten we hoe we jongeren lang kunnen boeien. De cognitieve neurowetenschappen richten zich op het begrijpen van de onderliggende mechanismen in de hersenen." Dat kan verrassende inzichten opleveren, zoals over het onderscheid tussen extrinsieke en intrinsieke motivatie. "Dat onderscheid klinkt logisch, maar is in de hersenen niet zo duidelijk. De hersenen zijn beloningsgericht. We zien dat dezelfde stofjes betrokken zijn bij intrinsieke en extrinsieke motivatie. Waar de motivatie vandaan komt, maakt dus niet zoveel uit."

Regie

Van games is bekend dat een ervaring niet per se leuk hoeft te zijn om toch motiverend te blijven. Harold Bekkering: "Games zuigen een speler een wereld in door er via een verhaal betekenis aan te geven. De speler ervaart dat hij ertoe doet. In het onderwijs kan dat beter. Daarnaast werken onze hersenen als een voorspellingsmachine. Voorspellingen maak je voor jezelf op basis

van wat jij al weet. Om die reden kunnen we ons moeilijk een voorstelling maken van het onbekende. Dus als je in het onderwijs bijvoorbeeld besluit om het curriculum los te laten, heb je geen beeld van wat ervoor in de plaats kan komen." En dat roept spanning op, blijkt wel uit de huidige maatschappelijke discussie over de toekomst van het Nederlandse onderwijs.

Berni Drop is rector/bestuurder van het Montessori College in Nijmegen, een van de maatschappelijke partners van Motivation2Learn. Zij vult aan: "School is onderdeel van je hele leven. Het is van belang dat het een omgeving is waarin je de regisseur leert te zijn van je eigen leren en leven. Adriaan van Dis stelde Yuval Noah Harari¹ de vraag hoe het onderwijs kinderen kan voorbereiden op de toekomst als we niet weten hoe de wereld er over dertig jaar uitziet. Daarop zei Harari dat er zoveel veranderingen aankomen dat het belangrijkste is dat jongeren flexibel en creatief worden, zich kunnen verhouden tot veranderingen als constante factor in hun leven en ethisch leren denken."

Leerlingen regie geven is ook voor Pieter Lossie een sleutel voor het stimuleren van hun motivatie. Hij is voorzitter van het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS), een andere partnerorganisatie van Motivation2Learn. "Veel scholieren zien school als een verplichting. Ze snappen niet waarom ze moeten leren wat hun wordt aangeboden. 20 tot 25 procent haakt op de langere termijn af als we niet snel dingen gaan doen. Het veld ziet de oplossing in repareren alvorens te innoveren. Maar volgens mij moet je juist door te innoveren het systeem repareren: kun je met minder contacturen

"School is onderdeel van je hele leven"



Pieter Lossie, Berni Drop, Harold Bekkering en Lisa Hulshof



best jaloers op mijn vrienden bij het vmbo. Wat wij doen is alleen maar theoretisch, terwijl zij beter voorbereid zijn op het echte leven. Ik wil marinier worden, maar dat mag ik niet. Door mijn opleidingsniveau moet ik meteen officier worden, terwijl ik vmbo'ers ken die geknipt zouden zijn voor de officiersopleiding."

"Dit is de essentie voor mij," zegt Pieter Lossie. "Stel jezelf een muzikwinkel en een school voor. Nu wordt gesteld: we moeten de muzikwinkel uitbreiden met meer kennis. Maar als je de route naar de muzikwinkel niet verbetert, krijg je niet meer klanten. De oplossing is niet 'meer kennis in het systeem' om het gebrek aan kennis op te lossen. Zorg ervoor dat leerlingen kennis willen opnemen."

¹ Op 4 februari sprak Adriaan van Dis in 'DWDD Heimwee: Hier is Van Dis' met schrijver en historicus Yuval Noah Harari. Harari vertelt daarin onder andere over de kracht van verhalen, over onszelf zo goed mogelijk leren kennen en waarom het onderwijs niet kan wachten met veranderen. Het gesprek is terug te kijken via www.npostart.nl

en een minder overladen curriculum meer motivatie genereren om te leren? In de discussies rondom curriculum.nu is de groep van een miljoen scholieren amper gehoord. De mensen die zich het meest laten horen in het politieke debat, meestal ouder dan 40, willen niet te veel veranderen. Want dat ging de vorige keer fout. Alleen loopt deze keer het systeem vast."

Participatie

Van het geven van regie aan leerlingen is de stap naar jongerenparticipatie snel gezet. Pieter Lossie: "Het blijkt voor veel scholen een lastige vraag hoe ze dat kunnen inrichten. Uit de LAKS-monitor blijkt dat onder scholieren duidelijk behoefte bestaat aan medezeggenschap. Ze weten vaak echter niet of hun school een MR of een leerlingenraad heeft. Of de stem van de leerling gehoord wordt, hangt sterk af van schoolleiders. Sommige houden van oppositie, andere vinden het een blok aan hun been. Mijn filosofie is dat leerlingen gemotiveerder zijn als je hen bij de school betreft." Gedreven vervolgt hij: "Uit peilingen en gesprekken blijkt dat scholieren met name meer aandacht willen voor persoonlijke ontwikkeling. Onderwijs zou niet alleen moeten gaan over platte kennis, maar juist over het creëren van sterke persoonlijkheden."

Lisa Hulshof is leerling van het Montessori College Nijmegen en actief in De Onderwijsbeweging aldaar. Weloverwogen zegt ze: "Hier op school wordt goed naar leerlingen geluisterd, door docenten, in de leerlingenraad, maar ook in De Onderwijsbeweging. Daar maken leerlingen, leraren, ouders en buitenstaanders deel van uit. Vier avonden per jaar praten we met elkaar over problemen in het onderwijs, hoe we die het beste kunnen oplossen, hoe we het onderwijs kunnen vernieuwen en verbeteren. We

"Laten we afstappen van het beeld dat de een slimmer is dan de ander"

werken eerst een idee uit, maken een prototype, voeren dat op kleine schaal uit en als dat goed gaat, kijken we hoe we het verder kunnen invoeren."

"De intentie van De Onderwijsbeweging is om verschillende constructen van denken bij elkaar te brengen om van te leren, zodat nieuwe kennis kan ontstaan. Leerlingen hebben een grote stem en komen zelf met vraagstukken," beaamt Berni Drop. "In het onderwijs is de denkwijze 'Zij zijn de lerenden en wij weten hoe het zit' de standaard. Maar als je loslaat dat er een objectieerbare waarheid is, dan kun je de wijsheid van verschillende werelden bijeenbrengen. Dan ontstaat echte wijsheid, volgens mij."

Kennis

Wat is wijsheid in een onderwijssysteem waarin de motivatie van leerlingen tot de laagste ter wereld behoort, zoals blijkt uit OECD-onderzoek? Lisa Hulshof: "Laten we om te beginnen afstappen van het beeld dat de een slimmer is dan de ander. Ik doe vwo, maar ben

ADVERTENTIE

Educatieve schoolreizen



10 JAAR DE GOEDKOOPSTE

www.scooltrips.nl • 0488 47 44 78 • info@scooltrips.nl



DAGTOCHTEN • MEERDAAGSE REIZEN • TOURINGCAR- EN VliegREIZEN



EEN ONVERGETELIJKE SCHOOLREIS BEGINT BIJ DIOGENES REIZEN!

Waar gaat jullie schoolreis naartoe?

Een educatieve schoolreis naar Parijs, een actieve werkweek in de Ardennen, of toch een culturreis naar Rome? Bij Diogenes Reizen zorgen we voor een schoolreis op maat, tot in de puntjes verzorgd!

Ontdek, beleef en geniet!

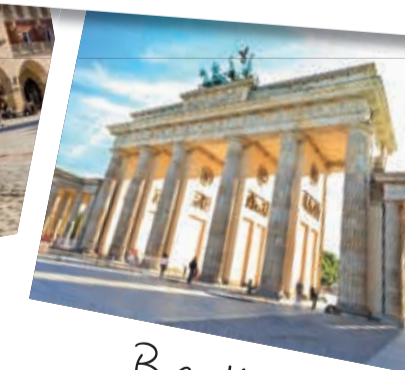
Al twintig jaar is Diogenes Reizen dé specialist op het gebied van schoolreizen. Diogenes Reizen kent de weg in meer dan 100 inspirerende bestemmingen binnen en buiten Europa. Geen kant-en-klare programma's, maar een reis passend bij uw wensen en budget.



Madrid

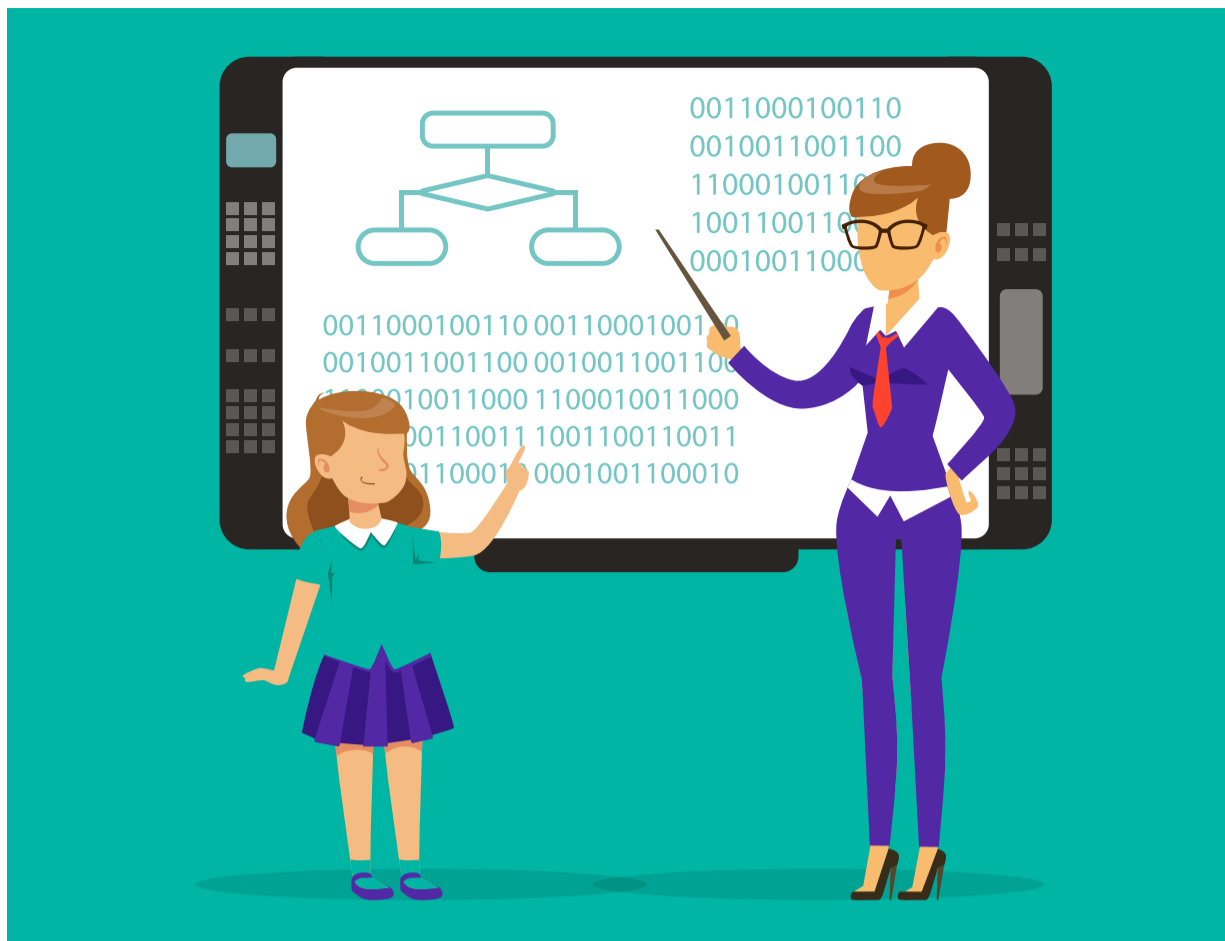


Krakow



Berlijn

**Benieuwd naar de mogelijkheden voor uw schoolreis?
Bel 088 10 30 700 of ga naar www.diogenesreizen.nl/schoolreizen**



Over de gehele wereld zijn landen bezig digitale vaardigheden in het curriculum te verwerken. Nederland loopt daarbij internationaal gezien voorop. "Ons *typical Dutch* poldermodel is zo slecht nog niet."

Is digitale geletterdheid in Azië iets anders dan in West-Europa?

DOOR FILIP BLOEM

De digitale revolutie houdt zich niet aan landsgrenzen. Van Brazilië tot Hong Kong, van Australië tot Bulgarije; overal groeit een nieuwe generatie op in een wereld die door algoritmes en sociale media fundamenteel veranderd is. Hoe maak je deze kinderen digitaal geletterd? "Voor die uitdaging staat het onderwijs wereldwijd", zegt Petra Fisser, projectleider bij SLO, nationaal expertisecentrum curriculumontwikkeling. Fisser was een van de co-organisatoren van EDUsummit in Quebec, een tweejaarlijkse internationale bijeenkomst over ICT en onderwijs.

Is digitale geletterdheid in Zuidoost-Azië iets anders dan in West-Europa? "Dat valt wel mee", zegt Fisser. "In het ene land gebruiken ze soms net een ander begrip, maar in grote lijnen is er overeenstemming over wat er bij digitale geletterdheid komt kijken." Dat geldt ook voor de vragen die er leven. Moet je digitale geletterdheid als apart vak aanbieden of juist in bestaande vakken integreren? Hoe zorg je dat leraren over de gevraagde competenties beschikken? Fisser: "Dat zijn kwesties die overal spelen."

Bottom-up, top-down

Over wat digitale geletterdheid is mag internationaal dan inmiddels weinig discussie meer bestaan, over hoe je het in de praktijk brengt des te meer. De manier waarop je voor zo'n relatief nieuw onderwerp het beste draagvlak verwerft, verschilt van land tot land. Fisser noemt het voorbeeld van Quebec, waar ethiek een belangrijk onderwerp in het onderwijs is. "Daar kun je je voordeel mee doen als je digitale geletterdheid op de kaart wilt zetten. Aan mediawijsheid kun je bijvoorbeeld makkelijk ethische discussies koppelen." Denk bijvoorbeeld aan de privacykwesties die rondom sociale media als Facebook en Twitter spelen. Weten hoe de wind waait is dus van belang, maar ook verschillen in bestuurscultuur spelen een rol.

'In Quebec is ethiek een belangrijk onderwijsonderwerp. Dat helpt als je digitale geletterdheid op de kaart wilt zetten'

EDUsummit

Sinds 2009 ontmoeten wetenschappers, beleidsmakers en professionals uit de hele wereld elkaar elke twee jaar op EDUsummit om recente ontwikkelingen op het gebied van ICT en onderwijs te bespreken. Bij de afgelopen editie kwamen zo'n honderdvijftig wetenschappers uit alle windstreken samen in Quebec. Daar namen ze deel aan dertien

In Groot-Brittannië worden onderwijsvernieuwingen vaak van bovenaf doorgevoerd. Dat was ook het geval bij het vak dat daar voor digitale geletterdheid is ontwikkeld. In een land als Sri Lanka is zulk top-down nationaal beleid juist minder gebruikelijk. "Daar kijken ze bij ICT-onderwijs meer naar wat er lokaal op een school gebeurt en of dat bruikbaar is voor andere scholen."

Waar bevindt Nederland zich in dat spectrum? "In het midden, zoals wel vaker", zegt Fisser lachend. "We zijn een land van compromissen en dat weten ze ook in het buitenland. Ik word wel eens aangesproken op ons *typical Dutch* poldermodel." Maar dat is zeker niet negatief bedoeld, merkt Fisser. "Er is in het buitenland echt interesse in hoe wij hier zaken gedaan krijgen." Wat is er dan zo bijzonder aan die Nederlandse aanpak? "Om te beginnen goed kijken welke partijen allemaal nodig zijn om een vernieuwing daadwerkelijk van de grond te krijgen. Dan heb je het over beleidsmakers, educatieve uitgeverijen, toetsdeskundigen en niet in de laatste plaats leraren zelf." In Groot-Brittannië kwam die laatste groep pas laat aan bod. "Leraren mochten wel commentaar geven, maar pas in een laat stadium. Dan voelt zo'n vernieuwing niet als iets van hen en komt daarom ook moeizaam van de grond." Fisser: "In de ontwikkelteams van Curriculum.nu zaten leraren vanaf het begin aan tafel en konden ze overal over mee praten. In het hele traject zaten zes momenten ingebouwd waarop

ze feedback konden geven. Dat maakt echt indruk als ik daar buitenlandse collega's over vertel."

Lange adem

Zijn er omgekeerd ook ontwikkelingen in het buitenland waarvan Fisser denkt we er in Nederland iets aan kunnen hebben? "In Groot-Brittannië en Ierland zijn universiteiten intensief bij curriculumvernieuwing betrokken, ook als het om digitale geletterdheid gaat. Daar zouden wij ook van kunnen profiteren." Maar verder denkt ze dat Nederland het in internationaal perspectief goed doet. Want ook al is het aantal scholen waar digitale geletterdheid echt in de lespraktijk is ingeburgerd getalsmatig nog niet zo hoog, het belang ervan wordt meer en meer erkend. "In Nederland raken we ervan doordrongen dat digitale geletterdheid pure noodzaak is als je leerlingen wilt voorbereiden op een maatschappij waarin ICT een cruciale rol speelt. In Quebec sprak ik een collega uit Slowakije en daar leeft dat besef veel minder."

Welke conclusie trekt Fisser uit de conferentie? "Dat curriculumvernieuwing per definitie een kwestie van volhouden is. Het ontwikkeltraject van Curriculum.nu heeft een lange weg afgelegd. Het wordt tijd dat er kerndoelen worden opgesteld en samen met scholen wordt gekeken naar de praktische bruikbaarheid in de klas."

Kijk voor meer informatie op: <https://slo.nl/thema/meer/digitale/>

slo

instanties. Zo hopen we het gesprek breder te trekken. Het e-book kan gedownload worden op: <https://edusummit2019.fse.ulaval.ca>.

Bron: gepubliceerd in *Didactief Special*, december 2019.

wergroepen met thema's als Cyber-wellness, het leren door machines en de invloed van technologie op menselijke interactie. Petra Fisser van SLO is een van de samenstellers van een e-book waarin alle bevindingen worden vastgelegd. 'Met het e-book mikken we op ministeries, universiteiten, en op met SLO en de PO- en VO-raad vergelijkbare

Samen voor de toekomst. Het is een thema dat ons bij Cito bijzonder aanspreekt. Geen wonder als je al meer dan 50 jaar gedreven wordt door het bevorderen van gelijke toekomstkansen met onafhankelijke toetsen en examens.

DOOR MARLEEN OOSTERINK



FOTO'S: CITO

Samen voor de toekomst

Samen voor krachtig onderwijs

Toen Cito in 1968 werd opgericht, was Nederland sterk verzuild. Afkomst bepaalde voor een groot gedeelte jouw toekomst. Het werd onze missie om dit te veranderen en met onafhankelijke toetsen en examens te zorgen voor gelijke kansen in het onderwijs (en een betere toekomst voor heel veel leerlingen). Ruim 50 jaar later is kansen-gelijkheid nog steeds iets wat Cito, en mij persoonlijk, drijft. Ook al vertalen we dat tegenwoordig naar ons motto *Samen voor krachtig onderwijs*.

Samen, toekomst, onderwijs. Het zijn woorden die terugkomen in het thema van de Nationale Onderwijsweek; woorden waar we elkaar op vinden. Maar wat betekent die *toekomst* in *Samen voor de toekomst*? Het woordje toekomst trekt direct de aandacht, maakt nieuwsgierig. Het stimuleert toekomstgericht denken. Want: hoe ziet die toekomst er eigenlijk uit? Gaan we bijvoorbeeld leerlingen op een later moment selecteren, niet meer op 12-jarige maar op 15-jarige leeftijd? En wat moeten leerlingen kennen en kunnen om in de toekomst succesvol aan een baan te komen? In die toekomst wordt formatief toetsen steeds belangrijker, dat is zeker. En moderne technologie maakt het mogelijk het onderwijs nog verder te personaliseren.

Samen

Toch gaat *Samen voor de Toekomst* voor mij vooral over ... *Samen!* Als ik eerlijk ben, is dit



Marleen Oosterink

soms best een worsteling. Want *samen* betekent: luisteren naar elkaar, je kwetsbaar durven opstellen en durven bijsturen. Het werkt niet om efficiënt en veilig toetsen te maken vanuit ons kantoor. Zo ontstaan namelijk niet vanzelfsprekend toetsen die het onderwijs verder helpen, die bijdragen aan onze missie van gelijke kansen. Bij Cito kiezen we er daarom heel bewust voor om te ontwikkelen in co-creatie. We doen dat al tientallen jaren, en vanaf de allereerste opzet van onze toetsen en examens. Het zijn leraren die onze opgaven bedenken, maken en naar ons toekomen om ze samen te bespreken en verfijnen. Lang niet alle opgaven overleven deze sessies, alleen de beste blijven over. Datzelfde gebeurt bij het bedenken van nieuwe toetsvormen. Ook daarbij gebruiken we graag de expertise, ervaring en denkkraft van het onderwijs. Bijvoorbeeld door regelmatig klankbordgroepen te organiseren en een online community-omgeving op te zetten.

Co-creatie is mooi, maar soms ook confronterend. Wat in mijn hoofd een goed idee lijkt, blijkt soms niet (helemaal) aan te sluiten bij wat een school echt wil. Met vallen en opstaan heb ik geleerd dat de beste manier om samen te werken is: heel veel vragen stellen. Waarom? Wat? Wanneer? Waarom is dat belangrijk voor jou? Wat zou je met bepaalde informatie willen doen? Zo ontstaan mooie dialogen, waarin we kennis en praktijk kunnen combineren.

Luisteren

Elke dialoog met het veld nemen we bij Cito serieus. We nemen hem mee terug naar de tekentafel. Soms om een concept te verfrommelen en in de prullenbak te gooien. Soms om aanpassingen te doen en weer een stapje verder te komen. Het nieuwe observatiesysteem *Kleuter in Beeld* is zo ontstaan. Leerkrachten vertelden ons namelijk regelmatig dat ze al zo veel weten over de ontwikkeling van de kleuters in hun groep. En dat een toets daardoor een beetje overbodig voelde. Aanleiding genoeg dus voor een nieuw instrument. Het drijft op de kennis en observaties van leerkrachten, en werkt met snel in te vullen observatielijstjes. Voor leerlingen of onderdelen waar je meer over wilt weten, zijn speelse taakjes bedacht. Het is een mooi samenspel geworden tussen de praktijkervaring van leraren en onze Cito-kennis van objectief volgen.

Samen betekent bij Cito ook samen aan de slag met leerlingen. Ook zij worden betrokken

in ontwikkelingstrajecten. Waar onze samenwerking met scholen ons nieuwe inzichten brengt en soms confronterend is, daar vertellen leerlingen je helemaal de waarheid! Zij komen met uitspraken als: "Deze toets is echt stom!" En dan is er dus wat aan de hand. Niet iets wat je oplost door in de modus te schieten van uitleggen en een volwassen perspectief. Nee, ook hier geldt: open houding, luisteren, vragen, luisteren, vragen.

Enthousiasme

Leerlingen spreken we met regelmaat via onze leerlingenraden. Zo was de leerlingenraad voor het thema *Lekker Lezen* een bijzondere. In Den Haag kwamen 44 leerlingen bij elkaar om met mij te praten over lezen en onze toetsen. Ik werd er positief verrast door het enthousiasme van de kinderen; ze wilden heel graag met me in gesprek! Veel leerlingen hadden goede tips voor Cito als het gaat om toetsen. Zoals: "De opgaven mogen wel wat grappiger", "Graag meer plaatjes in de sommen" en "Is wat meer kleur ook mogelijk?" Sommige leerlingen hadden vooraf al zo goed nagedacht, dat ze hun ideeën met een notitieblokje in de hand kwamen doorgeven. Op dat soort momenten ben ik ontzettend blij met mijn werk. Het doet me beseffen waar we echt voor werken, namelijk voor die kinderen op de basisschool. Om hen te helpen alles uit zichzelf te halen.

Een beetje ontroerd werd ik door een meisje uit groep 7, Pam. Ze wilde na afloop verder praten en vertelde hoe zenuwachtig ze altijd is voor een toets. Ik weet dat er nog veel meer meisjes en jongens zijn zoals Pam, ik herken mijn eigen dochter er bijvoorbeeld in. Gelukkig kon ik Pam geruststellen. Ik vertelde haar dat haar juf of meester haar het allerbeste kent. Dat een toets alleen een hulpmiddel is. En helpt om te laten zien wat al goed gaat en wat ze misschien nog moeilijk vindt. Niet meer dan dat. Mijn toelichting zorgde voor een ontspannen lach. Echt, daar doe je het voor! En niet alleen, maar dus *samen*.

Cito is een kennisorganisatie. We zetten onze expertise graag in om de toekomst van het onderwijs mee vorm te geven. Dat kunnen we niet alleen, en dat willen we ook niet alleen. We doen het graag *samen* met jullie, de experts uit de praktijk!

Marleen Oosterink is businessmanager primair onderwijs bij Cito.



Samen opvoeden als schoolteam en ouders

Jonah en het 'geleende' speelgoed

De dag met een invaller was nogal chaotisch verlopen bij de kleuters. Pas toen de moeder van Jonahs beste vriendje 's avonds met een handvol speelgoeddiertjes aan de deur stond, werd duidelijk dat in die wanorde de jonge kleuter Jonah een halve boerderij in zijn zak gestopt had. De volgende ochtend komen moeder en Jonah bij hun vertrouwde jenaplanjuf Angela.

DOOR GEERT BORS

De onderbouwgroep van stamgroepleider Angela en haar duo Martha eindigde gisteren in een grote chaos. Nou, eigenlijk was het halverwege de dag al tamelijk onrustig geweest: van uur tot uur raakte een niet zo ervaren invaller de greep op haar kleuters verder kwijt – en dat in een stamgroep met een heel stabiele club oudste jongens, die doorgaans voor veel rust en plezier in de groep zorgt.

Misschien ook precies daarom. Misschien was het de balans tussen ernst en spel die de kinderen gemist hadden. De vrolijke manier van gidsen van hun eigen vertrouwde stamgroepleidsters. Want in hoe Martha en Angela hun leraarschap vormgeven is er een ervaren, intuïtief-losse stuurmanskunst voelbaar, die veel ruimte laat voor de kinderen om zelf de verantwoordelijkheid te nemen die ze kunnen dragen. Hoe het ook zij, de stamgroep verloor de concentratie, de aandacht, het lijntje met de invaller en uiteindelijk verloor de groep ook zichzelf.

Te midden van al het tumult stak jongste kleuter Jonah een plastic paardje in zijn zak. En nog één, en een koetje, een varken en nog een halve boerderij. Hij wist ook niet goed waarom. Op het plein had hij zijn beste maatje Maarten, een oudere klasgenoot, ook een paar dieren gegeven: cadeautje!

Met die dieren kwam Maartens moeder 's avonds bij de ouders van Jonah. Ze was not amused dat haar zoon deze 'cadeautjes' gekregen had en vond dat ze dat moest komen zeggen. Ze had haar hand geopend, een stuk of vier diertjes getoond en daarna de 'gestolen goederen' overgedragen aan de ouders.

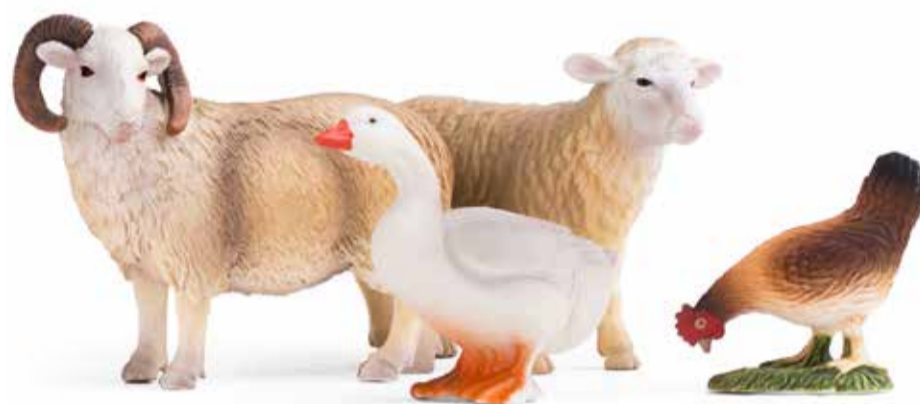
Het is de inloop van de nieuwe dag en Jonah staat, samen met zijn moeder, bij juf Angela. Ze willen even met haar praten, kondigt de moeder aan en Jonah kijkt schuchter van de grond naar zijn juf en terug. "Kom eens even zitten, allebei", zegt Angela. Moeder vertelt, over wat zij besproken heeft met Jonah, over de afspraak samen aan Angela het verhaal te vertellen en de diertjes terug te geven.

Angela luistert en legt haar hand op Jonahs arm. Ze wisselt haar aandacht af tussen een blik naar moeder en haar gerichtheid op het kind. Dan zegt ze tegen Jonah: "Er is een verschil tussen lenen en zonder te vragen meenemen. Zomaar meenemen is niet handig, want dan weet niemand waar de spullen gebleven zijn." Jonah kijkt en knikt. Dat snapt hij. Angela gaat verder: "Lenen is iets meenemen,

terwijl ik wéét dat jij het hebt en ook weer terugbrengt. Lenen, Jonah, mag altijd."

Meer zegt ze niet. Angela gaat na of het voldoende is. De houding van de kleuter is wat lichter geworden; moeders ogen glimlachen – de pedagogische boodschap van de stamgroepleider ligt in de lijn van de hare; Angela's handelen is verrassend, in hoe kort en compact, en tegelijk doortastend en liefdevol haar zinnen klinken. "Hup, lekker spelen dan." Met nog een halve zin uitwisseling met de moeder gaat ieder haars weegs.

'Lenen is iets meenemen, terwijl ik wéét dat jij het hebt en ook weer terugbrengt. Lenen, Jonah, mag altijd.'



Mini-samenleving

Angela's optreden is een sprekend voorbeeld van de school als mini-samenleving: natuurlijk weet ze al van de teamoverdracht dat ze vandaag een groep aantreft die gisteren uit het lood geslagen is. Het voorval met Jonah is nieuw voor haar, maar intuïtief maakt ze het klein – letterlijk door te gaan zitten – en kruipt ze dicht naar de beleving van het kind: diefstal zou een veel te groot, te volwassen woord zijn. Een begrip dat niets te maken heeft met de onduidelijke intenties van haar kleuter. Met het onderscheid tussen 'lenen' en 'meenemen zonder te vragen' maakt ze duidelijk waar de handelingsvrijheid van het kind ligt, op een manier die hij kan verstaan. Ze laat merken dat ze begrijpt hoe sterk het verlangen naar zo'n mooi diertje kan zijn. Ze weegt mee dat het tumult van gisteren ervoor zorgde dat de kinderen niet helemaal zichzelf waren. Ze ziet dat het kind begrijpt dat hij iets gedaan heeft dat niet de bedoeling was, maar wil zijn schaamte daarover niet benadrukken of voeden. En vooral houdt ze de situatie heel, voor alle betrokkenen.

Nieuwsgierigheid

Als leerkracht ben je een opvoeder die het 'leren samenleven' binnen de groep ruimte geeft en begeleidt. Het is van groot belang hoe jij deze opvoedkundige rol op je neemt en op welke wijze binnen het team een doorgaande lijn gecreëerd wordt. Het is fijn voor kinderen wanneer ze volwassenen treffen die kinderen vanuit dezelfde

grondhouding benaderen. Ook wanneer het even moeilijk wordt (liegen, uitgescholden worden, agressie) is het van belang dat jij als leerkracht nog steeds voor ogen houdt wat je voor jouw kinderen wenst, zelfs – of misschien vooral – in die gevallen waarin er een groot beroep gedaan wordt op je geduld, je welwillendheid, je gemoed. Geduld is er bij Angela in grote mate. Zij heeft alle ruimte voor nieuwsgierigheid naar wat maakt dat een kind doet wat het doet.

Het Jenaplan rekt het tot zijn kernwaarden, maar het geldt eigenlijk voor elke vorm van onderwijs: een school is een opvoedgemeenschap. In een partnerschap met de ouders, voed je kinderen op. Voor kinderen is de groep een plek om te oefenen om samen te leven. Jij organiseert samen met de kinderen wat er georganiseerd moet worden; de kinderen weten het, zij doen ertoe!

Dit is een excerpt uit het boek Ik wil spelen! – Het jonge kind binnen het Jenaplanconcept, waarin de auteurs Anite van Oijen en Ingrid Nagtzaam het jenaplanconcept toepassen op kinderen in de kdv- en kleuterleeftijd. Dit excerpt – een casus beschreven door Geert Bors en eerder verschenen op NIVOZ.nl – is overgenomen met toestemming van de jenaplanvereniging NJPV. Meer informatie: www.jenaplan.nl/nl/winkel

stichting  nivoz





Op weg naar de toekomst is terug naar de basis!

Om leerlingen voor te bereiden op een veranderende samenleving en arbeidsmarkt, is de aandacht in het onderwijs verschoven van taal- en leesvaardigheid naar uitbreidingen op het curriculum. Onterecht, betogen de auteurs.

DOOR MARJOLEIN VAN OENEN, KOOS VAN 'T HUL EN ELS LOMAN

Jongeren die onvoldoende geletterd de school verlaten, kunnen op latere leeftijd moeilijker meekomen in de samenleving. Toch is de aandacht in het primair en voortgezet onderwijs de laatste decennia verschoven naar uitbreidingen op het curriculum zoals burger-schapsonderwijs, natuur en techniek, digitale geletterdheid en 21^e eeuwse vaardigheden. Tegelijkertijd is een dalende leesvaardigheid bij Nederlandse leerlingen als een olietanker onze wateren binnengevaren: zo'n gevaarte komt maar langzaam tot stilstand en is moeilijk bij te sturen.

Wij zijn dan ook van mening dat we leerlingen op de eerste plaats helpen door te zorgen voor een gedegen basis: goed taal- en leesonderwijs. Maar wat betekent dat in de 21^e eeuw?

De taalgemeenschap

Terug naar goed en gedegen taal- en leesonderwijs is aandacht hebben voor begrijpen en begrepen worden. Jezelf goed kunnen uitdrukken en de ander goed kunnen verstaan zorgt ervoor dat je je gezien en bevestigd voelt en kunt deelnemen aan de samenleving. Samenleven doen we in gemeenschap. Omdat taal daarbinnen de verbindende factor is spreken we van een taalgemeenschap. Kinderen hebben te maken met verschillende taalgemeenschappen. Zo zijn het gezin en de familie de belangrijkste gemeenschappen in de jongste jaren. Later komen daar de klas en de school bij. Binnen al die gemeenschappen gebruiken de leden taal om zich te kunnen uiten, zich gehoord en gezien te voelen om zodoende een relatie met de ander aan te gaan. Dit betekent voor de school dat kinderen de ruimte krijgen om op een betekenisvolle manier hun taalvaardigheid te oefenen en te ontwikkelen. Op een betekenisvolle manier taal ontwikkelen binnen een taalgemeenschap

gaat niet alleen om het leren van taal in losse lessen met vooraf bedachte contexten. Taal gebruik je de hele dag en juist in die alledaagse situaties kan aandacht worden besteed aan taalvaardigheid, zowel op school als thuis. Zo kan een meningsverschil tussen leerlingen dat in de pauze is ontstaan een mooie aanleiding zijn om hier in de klas verder over door te praten. Niet met als doel de het meningsverschil snel op te lossen zodat de taalles kan beginnen, maar om elkaar te leren begrijpen en om zelf begrepen te worden. Juist door in gesprek leerlingen gelegenheid te geven hun stem te laten horen en daarvoor met eigen taal te oefenen, ervaren zij dat ze onderdeel zijn van een taalgemeenschap. Niet alleen later, ook nu al is een leerling onderdeel van een taalgemeenschap.

Taal ontwikkelen

Om ruimte te bieden voor dit soort betekenisvolle activiteiten is het tijd dat de vormende kant van het onderwijs meer aandacht krijgt. Het afgelopen decennium is onderwijs onder invloed van het opbrengstgericht werken en denken steeds meer verworden tot een kwalificatiesysteem. De andere twee doelen van het onderwijs, persoonsvorming en socialisatie, zijn daardoor naar de

achtergrond verdrongen. Wij doen onszelf als samenleving daarmee tekort. Het onderwijs is bij uitstek een omgeving waarin kinderen uitgedaagd kunnen worden om cultureel te leren, zich breed te ontwikkelen, fouten te maken en te herstellen, te ontdekken en zichzelf te ontplooiën. Taal is daarvoor de verbindende factor. Het gesprek over visie op onderwijs en de plaats die taal daarbinnen heeft, stelt besturen in staat om prioriteiten te stellen en te kiezen voor focus op taalontwikkeling. Op iedere school zou dit gesprek binnen het team verder gevoerd moeten worden om in een taalplan kort en bondig aan te geven hoe op school de aandacht voor taal gewaarborgd is. Wanneer het gesprek over visie heeft plaatsgevonden kan vervolgens ook aandacht besteed worden aan kennis over taalontwikkeling en inzicht in de referentieniveaus. Leerkrachten hebben namelijk een helder beeld nodig van de beoogde en gewenste taalvaardigheidsniveaus om eigen keuzes te kunnen maken in het aanbieden van passende activiteiten. Het bewustzijn dat taal voorwaarde, middel en doel van leren is, wordt dan breed gedragen en uitgedragen naar de dagelijkse onderwijspraktijk. Het gesprek daarover eindigt nooit, het taalplan is een levend plan. Niet alleen het gesprek over taal is noodzakelijk voor goed taal- en leesonderwijs. Leerkrachten hebben ook kennis en vaardigheid nodig om activiteiten te organiseren die vaardig, veel, rijk en diep lezen koppelen aan mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid.

Lezen is een middel om te komen tot inhoud, tot verbeelding en tot gesprek, tot het benutten van het taalpotentieel van alle leerlingen. Juist door het lezen van, praten over en werken met teksten

Taal is de verbindende factor in een gemeenschap

integraal aan te bieden kan een kind zich leren verplaatsen en oefenen in voor hem nog onbekende situaties. Zo kan het gezamenlijk lezen van een boek leiden tot het geven van korte presentaties. Die geven vervolgens aanleiding om in verschillende gespreksvormen na te praten. Voorbeelden van gespreksvormen zijn: discussies, filosofische gesprekken, interviews. Buiten het koppelen van zinvolle activiteiten voor het oefenen in de taalgemeenschap wordt op deze manier bovendien gewerkt aan leesbevordering.

Samen met ouders

Tot slot is het belangrijk dat er in gezinnen bewustzijn ontstaat voor het belang van de aanwezigheid van tekst en vooral van gesprekken daarover. Uit onderzoek is gebleken dat lezende gezinnen ook leiden tot lezende, taalvaardigere kinderen. Hierbij kan worden meegenomen dat er sprake is van een snel veranderende realiteit van digitaal beschikbare media en middelen. Door actief het contact met ouders op te zoeken en hen te informeren over de wijze waarop zij een bijdrage leveren aan de taalontwikkeling van hun kind, doen scholen een belangrijke stap voorwaarts. Het gezin is immers ook een taalge-

meenschap. Bibliotheken, peuterspeelzalen (ook taalgemeenschappen!) en consultatiebureaus dienen het belang van taalvaardigheid te onderschrijven en dit in samenwerking met scholen actief uit te dragen. Ten eerste door het belang van voorlezen op te nemen in de informatiefolders en ouderbijekomsten. Maar ook door de aandacht voor taal en lezen in de thuissituatie te monitoren om vroegtijdig taalachterstanden te signaleren. Daarin kan intensiever met scholen worden samengewerkt.

Marjolein van Oenen MEd is onderwijsadviseur taal en lezen primair onderwijs. Koos van 't Hul MEd is onderwijsadviseur moderne vreemde talen, lezen en leesmotivatie voor het voortgezet onderwijs.

Drs. Els Ioman is onderwijsadviseur taalontwikkeling en beleid in het primair en voortgezet onderwijs en trainer moderne vreemde talen. Alle auteurs werken bij CPS Onderwijsontwikkeling en advies.



CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

Tijd voor actie

In de wetenschap dat leerlingen binnen ons onderwijs met steeds lagere taal- en leesvaardigheid de school verlaten, streeft CPS ernaar om met alle betrokkenen de handen ineen te slaan zodat iedere leerling de kans krijgt zich optimaal te ontwikkelen. De adviseurs bij CPS hebben veel ervaring door hun betrokkenheid bij succesvolle taal-leestrajecten op scholen en bij schoolbesturen. In die trajecten zetten we sterk in op vlot

en vloeiend technisch lezen, leesmotivatie, leesbevordering, op bewezen effectieve taalrijke didactiek en op leerkracht- en docentvaardigheden. Taalonderwijs zien in samenhang en als verbindende factor voor de ontwikkeling van alle leerlingen in de breedste zin van het woord, is volgens ons de sleutel tot een succesvolle toekomst voor alle leerlingen.

ADVERTENTIE

SAVE THE DATE
5 T/M 9 OKTOBER 2020

#NOW2020
SAMEN VOOR DE TOEKOMST



NATIONALE ONDERWIJSWEEK

HET JAARLIJKSE PODIUM VOOR
DE KRACHTIGE UITWERKING
VAN ONDERWIJS

ZIEN WE JE DIT JAAR IN
AMERSFOORT NATIONALE
ONDERWIJSSTAD?



Blijf op de hoogte via
sociale media en onze
nieuwsbrief. Schrijf je in op
nationaleonderwijsweek.nl



SCOOLTRIPS: onbezorgd op reis

Scooltrips bestaat uit een gezellig, ervaren en jong team met een verfrissende kijk op het organiseren van een school- of studiereis.

Verzorgd

Wij organiseren geheel verzorgde schoolreizen in binnen- en buitenland voor basis-, middelbaar en hoger onderwijs uit Nederland en België. Wij zorgen dat docenten en leerlingen van een onbezorgde reis kunnen genieten.

Waarheen?

We verzorgen vervoer, verblijf en activiteiten voor iedere gewenste bestemming ter wereld. Naast de bekende en populaire bestemmingen zoals Parijs, Londen en Berlijn, hebben wij ook ervaring met het samenstellen van reizen naar minder gangbare bestemmingen zoals Porto, Stockholm en Boedapest. Of wat denkt u van een rondreis door het veelzijdige Marokko?

Uniek

Door onze ruime ervaring zijn wij in staat om voor elke school en elke bestemming

een mooie beleving op maat te creëren. U krijgt een eigen aanspreekpunt / reis-specialist toegewezen, wat zorgt voor een persoonlijke en snelle aanpak. Scooltrips hecht veel waarde aan haar klanten en wij staan daarom dan ook altijd voor u klaar. Voor, tijdens en na uw reis.

Waarom?

Wij verzorgen de organisatie van uw reis. Op basis van uw wensen, kunnen wij samen met u de perfecte reis samenstellen. Scherpe tarieven, kwaliteit en flexibiliteit staan bij ons hoog in het vaandel. Uw reis is bij ons in goede handen!



Top 5 tips bij arbeidsongeschiktheid in het onderwijs

De werkdruk in het onderwijs is hoog. De meeste onderwijsinstellingen hebben hun handen vol aan de dagelijkse praktijk en de horizon ligt op een paar weken, maanden of hooguit bij het komende schooljaar. Maar wat als je arbeidsongeschikt raakt? Hoe verzekert je jezelf dan van inkomen? Waar moet je op letten en wie kan je helpen? De experts van Loyalis geven de top 5 tips bij arbeidsongeschiktheid in het onderwijs.

5. Timing

Wees er op tijd bij. Het spreekwoord luidt niet voor niets 'Je moet het dak repareren als de zon schijnt'. Wanneer je arbeidsongeschikt raakt heb je wel meer aan je hoofd. Ga, nu er nog niets aan de hand is, eens goed zitten met bijvoorbeeld je partner om de mogelijkheden door te lopen. Een arbeidsongeschiktheidsverzekering die je inkomen aanvult kan precies het juiste gevoel van rust geven.

4. Samen

Je staat er niet alleen voor. Hoewel iedereen verschillend is hebben jij en collega's veelal te maken met dezelfde omstandigheden. Samen kunnen jullie dus ook een aantal van de risico's van arbeidsongeschiktheid aanpakken. Denk hierbij aan verdeling van de werkdruk, maar ook het collectief regelen van de arbeidsongeschiktheidsverzekering.

3. Pensioen

Bij langdurig uitval verschuift de horizon aanzienlijk. Hoeveel procent van het inkomen wordt uitbetaald door de onderwijsinstelling? Hoeveel door de overheid? Wat gebeurt er als je de pensioengerechtigde leeftijd bereikt? Stem je arbeidsongeschiktheidsverzekering goed af op je pensioensregeling zodat er geen gaten vallen.



2. Expert

Schoenmaker blijf bij je leest. De sociale zekerheid kan een oerwoud aan regelgeving zijn. Er zijn regels die voor iedereen gelden, maar ook onderwijs-specifieke uitzonderingen. Zorg dat je niet verdwaalt in deze regelgeving en haal er een expert bij.

1. Voorkomen

Voorkomen is beter dan genezen. Waar vroeger vooral werd gekeken naar het 'repareren' van uitval werken we nu liever met 'amplitie'. Amplitie is meer dan preventie. Bij preventie probeer je de risico's van uitval te detecteren en die op te heffen. Amplitie is gericht op de elementen die al positief zijn. Die dingen in het onderwijs waar we beter van in ons vel gaan zitten. Het vergroten van de pluspunten. Door hier samen bewust mee bezig te zijn kunnen we veel (maar natuurlijk niet alle) uitval voorkomen.

Over Loyalis

Bij Loyalis werken meer dan 250 experts op het gebied van Inkomen en Zekerheid. Met de nieuwe campagne 'Joost weet het' vertelt Loyalis dat je met al je vragen over inkomenszekerheid terecht kunt bij Joost en al zijn collega's van Loyalis. Omdat Loyalis specialist is in de regelgeving van het onderwijs en ook de pensioenregelingen van achter tot voor kent, kunnen ze precies de juiste inkomenszekerheid bieden.

Meer weten? Kijk maar eens op: Loyalis.nl/onderwijs

Loyalis
een merk van a.s.r.



Het beste lesmateriaal over geld!

- ✓ Minimale voorbereiding
- ✓ Ondersteunende filmpjes
- ✓ Aansprekend lesmateriaal
- ✓ Voor alle groepen
- ✓ Alternatief voor rekenles
- ✓ Uitgebreide lesbrieff



Gratis

1 op 3

basisscholen gebruikt het Eurowijs lesmateriaal

98%

van de leerkrachten beveelt het lesmateriaal aan bij collega's

Leerkrachten geven het lesmateriaal een

8,5



Bestel nu het lesmateriaal voor jouw groep. Ga naar eurowijs.nl/onderwijskrant



De leraar is een belangrijke verschilmaker

Wat hebben Meneer Joosten, Youp van 't Hek, de Transformatieve School en de Community Urban Education gemeen? Spelgevoel. En dat maakt leren leuker.

DOOR MONAÏM BENRIDA

Als leraar laat je leerlingen leren; dat klinkt eenvoudiger dan het is. Want er komt veel bij kijken om leerlingen als groep en als individu te laten leren, zeker wanneer de klassen superdivers zijn en er in sommige gevallen ook sprake is van een disbalans tussen de binnen- en buitenschoolse leefwereld van leerlingen. Om dan tot een effectieve manier van lesgeven te komen, vraagt om een breed arsenaal aan vaardigheden van leraren; relaties opbouwen, omgaan met verschillen, bieden van een veilig leerklimaat, presenteren, leiden van de groep, en nog veel meer.

Daarom formuleerden een tiental scholen in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Tilburg al in 2016 in samenwerking met de Gelijke Kansen Alliantie de volgende vraag: 'Hoe kunnen leraren en docenten zo goed mogelijk geëquipeerd worden in het effectief lesgeven in een grootstedelijke context?' Concreet was het doel iedere leraar en docent optimaal te laten functioneren in een steeds veranderende, diverse samenleving.

Community Urban Education
Inmiddels is het aantal scholen met

dezelfde vraag gegroeid en hebben 36 scholen uit de vier genoemde steden zich in samenwerking met de Gelijke Kansen Alliantie van het ministerie van OCW verenigd in de Community Urban Education. In de community werken zowel tien pioniersscholen als nieuwe scholen (po, vo en mbo) samen aan enerzijds kennisopbouw en -deling met betrekking tot het lesgeven in een grootstedelijke omgeving, en anderzijds een grootschalig professionaliseringstraject middels het –door hen– gekozen professionaliserings- en cultuurveranderingsprogramma 'De Transformatieve School' (TS). Dit programma helpt leraren, docenten en schoolleiders nog beter te begrijpen wat hun leerlingen nodig hebben om balans te vinden tussen hun leefwerelden (school – thuis – omgeving) om tot een maximale ontwikkeling te komen en wat dat van hen als professional vraagt, zonder concessies te hoeven doen aan de hogere leerdoelen. Deelnemers leren als individu, in duo's maar ook als docententeam hun vaardigheden verder te ontwikkelen en te versterken en krijgen concrete handvatten aangereikt. Het trainen op 'spelgevoel', het snel schakelen tussen wat nodig is en het begrijpen van situaties zijn



Gelijke Kansen Alliantie

Gelijke kansen draait om het verbreden van de horizon van leerlingen

belangrijke onderdelen van het TS programma.

Meneer Joosten

Trouwens bij spelgevoel denk ik direct terug aan mijn docent economie, die ruim 25 jaar geleden een unieke manier van lesgeven hanteerde. Hij wist precies hoe hij zijn leerlingen kon motiveren en laten leren. Meneer Joosten paste zijn manier van lesgeven aan op de belevingswereld van mij en mijn klasgenoten. Zijn lessen waren een soort theatervoorstelling en zijn inspiratie was Youp van 't Hek. Dankzij meneer

Joosten werd economie mijn favoriete vak, én is sindsdien Van 't Hek een van mijn favoriete cabaretiers. Want naast het behalen van goede cijfers voor het vak economie, werd mijn horizon verbreed doordat ik Nederlands cabaret leerde kennen. Dat keken wij thuis niet. Van 't Hek maakte grapjes die in mijn leefwereld niet voorkwamen, of haalde maatschappelijke issues aan waar wij thuis niet over praatten. Ook dát is ontwikkeling.

Samenwerking

Wat mij betreft draait gelijke kansen –naast of misschien door goed onderwijs– om het verbreden van de horizon van leerlingen om hen zo de beste versie van zichzelf te laten worden. En de leraar is daarin een belangrijke verschilmaker!

Ik ben daarom ook trots op het feit dat wij – via een unieke samenwerking tussen scholen, het ministerie van OCW, gemeenten en universiteiten – ruim 1500 leraren, docenten en schoolleiders in de gelegenheid stellen om een intensief professionaliseringstraject te volgen om zo kwalitatief nog beter les te geven. Ik ben ervan overtuigd dat dit zal leiden tot meer gelijke kansen voor alle leerlingen. En dus maximale talentontwikkeling.

Ik verwijs u voor meer informatie graag naar www.gelijke-kansen.nl. U leest hier meer over de Gelijke Kansen Alliantie en de Community Urban Education.

Monaïm Benrida is Programmamanager Gelijke Kansen bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap





Nationale Onderwijsprijs 2019-2021 van start

Iedere twee jaar wordt de Nationale Onderwijsprijs uitgereikt aan het beste onderwijsinitiatief in het po en vo. Eerst in de provincies, vervolgens landelijk.

Sinds 1992 wordt de Nationale Onderwijsprijs georganiseerd door het Instituut voor Nationale Onderwijs Promotie (INOP). Met ingang van de komende editie wordt de toekenning van de Nationale Onderwijsprijs georganiseerd door de Stichting Nationale Onderwijsweek, waarin het INOP is opgegaan. De Stichting Nationale Onderwijsweek doet dit, net als het INOP, in samenwerking met onder andere de twaalf provincies en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Kees Koppers, vanaf het eerste uur de drijvende kracht achter het INOP en de Nationale Onderwijsprijs, blijft betrokken. Nu we aan de start staan van de Nationale Onderwijsprijs 2019-2021, blikken we kort met hem terug.

Wanneer werd de eerste Nationale Onderwijsprijs uitgereikt?

"In 1992 werd, als 'proefproject' de Onderwijsprijs Gelderland uitgereikt. Die was zeer succesvol. Direct daarna is de prijs landelijk gegaan, met rondes in alle provincies. De eerste uitreiking was eind 1993."

Wat was de aanleiding?

"Het INOP was opgericht door leerkrachten en schoolleiders die vonden dat de positieve en creatieve kanten van het onderwijs meer in beeld zouden moeten komen. Het stoorde hen dat het onderwijs in Nederland zo negatief bekeken werd. De Nationale Onderwijsprijs bracht de positieve kant voor het voetlicht."

Hoe zou je het onderwijs van destijds karakteriseren?

"Veel meer dan nu was er sprake van 'eigen koninkrijksjes'. Scholen en leraren bepaalden

zelf wat goed onderwijs was. Nieuw ontwikkelde projecten werden doorgaans binnen de schoolmuren gehouden. Er waren zelfs protesten van scholen die vonden dat je in het onderwijs geen prijzen mocht geven. Iedereen deed immers zijn best."

Wat waren de eerste winnende projecten?

"Een school voor basisonderwijs uit Drachten blonk uit door goed personeelsbeleid, waarbij een leraar met aids gewoon aan het werk kon blijven. Dat was destijds een zeer beladen onderwerp, de angst voor besmetting was groot. Zelfs De Volkskrant heeft er nog een hele pagina aan gewijd. In het voortgezet onderwijs ging de prijs naar een Groningse school met een speciale cursus voor zogeheten sociaal onhandige leerlingen."

Wat is er sindsdien veranderd in de projecten?

"De inzendingen – in totaal ruim 3.000 – zijn altijd een mengeling geweest van 'oud en nieuw'. Projecten rond lezen, een veilige leeromgeving, kunst en cultuur, rekenen en beroepsvoorbereiding zijn er elk jaar, hoewel ze inhoudelijk veranderd zijn. De laatste jaren is er logischerwijs veel belangstelling voor techniek en ICT. De aandacht voor schooltuinen, natuur, samenwerken met zorginstellingen en ondernemen groeit."

Wat zie jij als de kracht van onderwijs?

"Die ligt in de inzet en creativiteit van leerkrachten. De initiatieven die scholen ontwikkelen komen voor het grootste deel uit de koker van docenten. Problemen, hoe groot ook, worden opgepakt en met onvoorstelbaar doorzettingsvermogen opgelost. De motivatie van docenten en de wil om het onderste uit de kan te halen ten

bate van de leerlingen, vind ik geweldig. Dat heeft ook een keerzijde: de klachten over overbelasting zijn terecht."

Wat is de bijdrage van de Nationale Onderwijsprijs?

"De Nationale Onderwijsprijs levert een mooie bijdrage aan het zelfbewustzijn van het Nederlandse onderwijs. De trots en blijdschap van leerkrachten én leerlingen als ze hun inzending presenteren in het provinciehuis is aanstekelijk."

Tot slot: waarom een olifant als symbool?

"De olifant staat voor het schijnbaar logge wezen dat tot opmerkelijke prestaties in staat blijkt. Een beetje zoals het onderwijs dus... een olifant die door een hoepel springt. Dat zie je terug in de trofee en vroeger in het logo van de Nationale Onderwijsprijs."

Kees Koppers verwijst naar het springende olifantje dat met het samengaan van INOP en de Stichting Nationale Onderwijsweek een metamorfose heeft ondergaan. Het is een zwierig olifantje geworden dat nog steeds door een hoepel kan springen, maar zich ook in hoeken en gaten kan wurmen. Een wendbaarder olifantje. En dat past best wel bij het onderwijs anno 2020 en een Nationale Onderwijsweek met als thema 'Samen voor de toekomst'.



De olifant: het schijnbaar logge wezen dat tot opmerkelijke prestaties in staat is

De werving voor de provinciale voorrondes van de Nationale Onderwijsprijs zijn begonnen. Heb jij een project dat je zou willen aanmelden? Kijk op www.nationaleonderwijsprijs.nl voor meer informatie.

Winnaars Nationale Onderwijsprijs 2017-2019

Aan de Nationale Onderwijsprijs 2017-2019 hebben ruim 200 scholen deelgenomen met een project uit de eigen onderwijspraktijk. Bijna elke provincie heeft voorafgaand aan de landelijke prijsuitreiking haar eigen Onderwijsprijs uitgereikt in basis- en voortgezet onderwijs. De in totaal 22 winnaars zijn genomineerd voor de landelijke finale. De prijs is ingesteld om de creatieve kant van het Nederlands onderwijs voor het voetlicht te halen en onderwijsvernieuwend projecten te stimuleren. De prijswinnaars ontvangen de 'Bronzen Olifant' en een geldbedrag van € 7.000,-.

WINNAAR PRIMAIR ONDERWIJS Panningen, Nieuweschool

Nieuweschool heeft als doel zo goed mogelijk onderwijs voor alle leerlingen te organiseren. Veel kinderen zijn zij-instromers, omdat het onderwijs op andere scholen niet passend is of de (getraumatiseerde) kinderen gevluucht zijn vanwege een oorlog. De populatie is zeer

divers, maar er wordt niet meer 'gestickerd'. De school is nagenoeg 'diagnosevrij', vanuit het uitgangspunt dat een sticker de leerling niet verder zal helpen. De school biedt onderwijs aan leerlingen met speciale (leer)behoeften en leerlingen die tussen wal en schip vallen in het onderwijs. Niemand wordt verwezen naar het speciaal onderwijs. Elk kind mag rekenen op een op maat gesneden aanpak. Gedifferentieerd leren is de norm. Het ziekteverzuim onder leerkrachten is extreem laag.

WINNAAR VOORTGEZET ONDERWIJS Hoogvliet, PENTA College

Veel stapelaars van mavo naar 4 havo lopen daar vast. Volgens de school niet omdat deze leerlingen het niveau niet aankunnen, maar omdat de didactiek en pedagogiek van de lessen niet aansluit bij deze doelgroep. In Hoogvliet is een havo-TOP opleiding gestart in het profiel Economie en Maatschappij. Door de samenwerking met VAVO Rijnmond



College en Scala Rietvelden is een bijzondere leerroute mogelijk gemaakt voor leerlingen die op een gewone havo niet optimaal tot hun recht komen. Leren door de praktijk staat hierbij centraal. In havo 4 en 5 worden per jaar vier vakken afgerond, in plaats van acht in twee

jaar, met veel (extra) begeleiding en gedurende zes maanden een wekelijkse stage. Leerlingen die het vierde jaar niet halen, mogen dankzij de samenwerking met een ROC toch in het tweede jaar van niveau 4 mbo instromen.



OnderwijsTopTalentPrijs

Aanmoediging voor leraren in de dop

Toen de Nationale Onderwijsprijs in 1992 werd ingesteld voor bijzondere prestaties van scholen, vonden de organisatoren dat ook 'de toekomst van het onderwijs' aandacht verdiende. Dat resulteerde in een jaarlijkse prijs voor net afgestudeerde leraren.

De OnderwijsTopTalentPrijs startte in 1993 als een prijs die iedere twee jaar werd uitgereikt onder startende, talentvolle leraren. De prijs maakte toen deel uit van de toekenning van de Nationale Onderwijsprijs. Al vrij snel werd de OnderwijsTopTalentPrijs jaarlijks uitgereikt, zodat de lerarenopleidingen met hun nominaties konden putten uit iedere nieuwe lichter afgestudeerden.

Positief geluid

De OnderwijsTopTalentPrijs is ingesteld om te laten zien hoeveel potentie toekomstige generaties leraren hebben. Iedere lerarenopleiding voor het basisonderwijs mag per editie van de prijs een student nomineren. De lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs mogen maximaal drie studenten naar voren schuiven. Op de dag van de prijsuitreiking presenteren alle genomineerden de resultaten van hun afstudeeropdracht op een informatiemarkt voor geïnteresseerden. De winnaars worden gekozen door een jury op basis van de ingediende afstudeerscripties. Zij zijn gedurende een jaar de Nationale Onderwijstalenten van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

Al 27 jaar biedt de prijs een positief tegengewicht tegen de negatieve beeldvorming die over het onderwijs met enige regelmaat de kop opsteekt. Kees Koppers is al 27 jaar de drijvende kracht achter de OnderwijsTopTalentPrijs. Hij verwoordt het als volgt: "Binnen de opleidingen heeft de aandacht voor de praktijk van het lerarenberoep meer diepgang gekregen door de versterkte koppeling met theorie en onderzoek. Startende leraren hebben ongelooflijk veel in hun mars. De prijs laat elk jaar de kwaliteiten zien van de nieuwe lichter docenten. Een studie aan een lerarenopleiding is uiterst waardevol. Dat positieve beeld is belangrijk in een tijd van lerarentekorten. Wie nog steeds beweert dat bijvoorbeeld een pabo 'restonderwijs' is - voor mensen die niet beter kunnen - heeft heel slecht zitten opletten."

Leerlijn argumenteren

Timothy Cnossen was afgelopen oktober door zijn lerarenopleiding, de Rijksuniversiteit Groningen, genomineerd voor de OnderwijsTopTalentPrijs 2019. Voor het vak Filosofie ontwikkelde hij een leerlijn argumenteren, waarin hij theorie en praktijk combineert. "In de leerlijn

Timothy Cnossen



Pubers zijn hartstikke leuk om aan les te geven

ligt de focus op het filosofisch onderzoeken van wat een 'argument' eigenlijk is of zou moeten zijn en op het ontwikkelen van de vaardigheid argumenteren," zo vertelt hij. "Uit de leerlijn wordt mijn visie op het vak duidelijk. Ik vind het belangrijk dat de stof aansluit bij de leerlingen en hun leren zichtbaar maakt, maar ook filosofisch gedegen in elkaar zit."

Het was de liefde voor filosofie waar zijn keuze voor het onderwijs begon. Een verschuiving in aandacht tijdens zijn Master deed de rest. Timothy: "Ik merkte tijdens mijn Research Master filosofie dat ik met veel plezier steeds meer energie stak in het geven van werkcolleges aan eerstejaars studenten en steeds minder tijd besteedde aan mijn eigen onderzoek.

Daarop besloot ik de lerarenopleiding een kans te geven. Onderwijs geven vond ik dus al heel leuk, maar ik twijfelde nog wel over lesgeven op een middelbare school. Na mijn snuffelstage was ik om: pubers zijn hartstikke leuk om les aan te geven. Hun ongezoeten meningen zijn een uitstekend startpunt voor kritische filosofische reflectie. Dat leidt tot waardevolle inzichten en gesprekken. Daar geniet ik van."

De toekomst

In het onderwijs werken kost veel energie, beaamt Timothy. "Je moet nog zoveel leren als je net begint voor de klas en er zijn 1001 dingen waar je rekening mee moet houden. In het begin is lesgeven daarom vooral een kwestie van overleven. Maar ik merk wel dat dit steeds gemakkelijker gaat. Ik trof het ook met goede begeleiders, zowel op de school als vanuit de opleiding. Dan kun je heel veel leren in een korte tijd. Om mij heen herinnert iedereen zich zijn eerste jaar in het onderwijs als het pittigst. Daarna ontstaat er meer ruimte om je werk echt goed te doen en daar plezier aan te beleven."

Dat roept de vraag op naar wat hij ziet als de toekomst van het onderwijs. Timothy: "In de toekomst krijgen docenten hopelijk reële voorbereidingstijd en genoeg lestijd om vakinhoudelijke diepgang te bereiken en de vakoverstijgende vaardigheden aan te leren die leerlingen helpen om autonome volwassenen te worden. Volgens mij hoeft daarvoor het wiel niet opnieuw uitgevonden te worden. Dus graag wat minder onderwijsvernieuwing en (veel) meer ruimte voor deskundigheid. Ook denk ik dat een leraar nooit helemaal 'los' zou moeten komen van de lerarenopleiding. Het is toch eigenlijk een beetje gestoord aan het huidige systeem dat je tijdens je opleiding héél intensief bezig bent met leren en na het behalen van je bevoegdheid daar opeens 'klaar' mee bent."

Een leven lang leren dus, juist ook voor leraren. In de woorden van Kees Koppers: "De kracht van het onderwijs zit in leraren. Welk systeem je ook bedenkt, de man of vrouw voor de klas is bepalend."

De OnderwijsTopTalentPrijs wordt ieder jaar uitgereikt in de Nationale Onderwijsweek in samenwerking met Cito, SLO en Didactief. De prijs geeft lerarenopleidingen al ruim 20 jaar de kans om hun talentvolle studenten in de schijnwerpers te zetten. De aanmeldingsperiode start in het voorjaar. @Lerarenopleiders: wie nomineren jullie voor 2020? Kijk voor meer informatie op www.onderwijstoptalentprijs.nl.

De Nationale Onderwijsweek is trots op de samenwerking met haar partners in het onderwijs en de media.



UWV REGIO GROOT AMSTERDAM

“Reizen met Diogenes geeft rust”

Wat doe je in Berlijn als je er verschillende keren bent geweest en alle highlights eigenlijk wel kent? Over het antwoord op die vraag hoeft Erik Borstel van het UWV Regio Groot Amsterdam niet lang na te denken: “In Duitsland kun je nog steeds van die kleine 1:87 schaalmodellen van raceauto’s kopen. En die spaar ik al jaren. Maar Berlijn heeft natuurlijk veel meer te bieden. Je kunt daar echt alle kanten op.”

De personeelsvereniging van het UWV regio Groot Amsterdam is een actieve vereniging, die jaarlijks een reis naar het buitenland maakt. Erik Borstel, bestuurslid van de PV vertelt: “Ook vorig jaar al gingen we met twee groepen naar Berlijn, en dat was zo’n succes, dat we Berlijn ook nu weer op het programma zetten. En natuurlijk kozen we ook weer voor Diogenes Reizen. Want dat was het afgelopen jaar enorm goed bevallen.”

Je eigen ding doen

Met een groep van bijna 70 personen vertrok Erik in maart 2019 met de trein naar Berlijn. “Reizen met de trein is enorm relaxed. Je kunt af en toe eens een stukje lopen en je komt uitgerust aan op je bestemming. Wat onze groep vooral typeert is dat we het leuk vinden om samen te reizen en elkaar af en toe tegen te komen. Wat we zeker niet willen, is vast zitten aan een vooraf samengesteld programma. Iedereen wil graag zijn eigen ding kunnen doen en dus laten we elkaar helemaal vrij.”

Een echte terrassenstad

“Met of zonder programma, in Berlijn is enorm veel te doen en te beleven”, vindt Erik. “Mijn vrouw en ik kenden de stad al van voorgaande bezoeken, maar het blijft toch altijd leuk om er te zijn. Berlijn is een echte terrassenstad en omdat het juist de dagen dat wij er waren mooi weer was, hebben we veel buiten gezeten met een goed glas. En we hebben natuurlijk geshopt. Ik spaar al jaren speciale 1:87 schaalmodellen van raceauto’s. Die vind je niet meer in Nederland. Alleen al daarvoor ga ik met veel plezier naar Berlijn.”

Voor elk wat wils

“Collega’s die Berlijn nog niet kenden, kozen natuurlijk wel voor het bezichtigen van de bekende bezienswaardigheden, zoals de Brandenburger Tor, de Reichstag en de Fernsehturm op de Alexanderplatz. En natuurlijk werden er boottochtjes op de Spree gemaakt en ging er zelfs een groep naar het voormalig concentratiekamp Sachsenhausen. Berlijn biedt wat dat betreft voor elk wat wils. Je kunt er prima shoppen, cultuur snuiven, musea bezoeken of juist even lekker helemaal niks doen. Het is een heerlijke stad waar je je direct thuis voelt.”

Prima hotel

Erik vervolgt: “Berlijn is een grote stad waar je niet zomaar even in drie dagen doorheen loopt. Daarom was het ook zo prettig dat Diogenes Reizen voor alle deelnemers een OV kaart voor 72 uur had geregeld. Daarmee pak je net zo makkelijk de bus en de trein als de metro. En omdat het metrostation om de hoek van het hotel lag, hebben we daar heel veel gebruik van gemaakt. Ons hotel, Hotel Leonardo, lag overigens in de wijk Charlottenburg, dichtbij het beroemdste en grootste slot van Berlijn. Het was een nieuw hotel, volgens mij nog geen jaar oud en dat merkte je. Het was er schoon, best luxueus en toch al zeer sfeervol. En al lag het dan niet in het centrum, het lag wel aan een gezellige winkelstraat. Wij vonden het een prima keuze van Diogenes Reizen.”

Alles klopt!

Erik Borstel besluit: “Volgend jaar gaan we weer op reis, waarschijnlijk naar York. Dat is zo’n stad waar je privé niet zo snel komt. En uiteraard laten we de reis weer organiseren door Diogenes. Het bijzondere aan Diogenes Reizen vind ik het persoonlijke contact dat je vooraf hebt en het feit dat alles altijd helemaal klopt. En ook prettig is dat je de reisbescheiden netjes op tijd ontvangt. Dat geeft rust, je hoeft verder nergens meer aan te denken.”



Nationale Onderwijsfilm 2019



Little Stars of Bethlehem

Als je opgroeit in een Palestijns vluchtelingenkamp, biedt muziek maken een kans om aan de dagelijkse realiteit te ontsnappen. Voor acht kinderen leidt het ook naar de zee.

Op 19 februari werd voor de achtste keer de Nationale Onderwijsfilm verkozen. De jury koos unaniem voor de documentaire 'Little Stars of Bethlehem' van regisseur Shariff Nasr als Nationale Onderwijsfilm 2019. Andere genomineerde films, waaronder ook (afleveringen uit) televisieprogramma's worden gerekend, waren 'Jij bent mijn vriend' van Petra en Peter Lataster, 'Jan Terlouw praat over duurzaamheid' van NTR De Klas en 'Ode aan de onderwijzer' van NTR/VPRO Andere Tijden.

Cello Biennale

In het Palestijnse deel van Bethlehem werkt de Nederlandse Fabienne van Eck als artistiek directeur en cello-docent van het muziekproject 'Sounds of Palestine'. 'Little Stars of Bethlehem' volgt de acht cellisten die door de Cello Biennale worden uitgenodigd om te komen spelen in Amsterdam. De kinderen zijn geboren en getogen in een Palestijns vluchtelingenkamp, waar tenten inmiddels hebben plaatsgemaakt voor behuizingen van steen. Het is een wijk waar ouders doorgaans andere dingen aan hun hoofd

hebben dan muzikles voor hun kinderen. Een verre reis zoals hun kinderen voor de boeg hebben, hebben ze zelf nog nooit gemaakt.

Regisseur Shariff Nasr portretteert de acht kinderen en hun begeleidster eerst in hun eigen omgeving. Van cello-les en voetballen op straat, tot "Ik hoop niet dat ze ons in Nederland zielig vinden", de wijze raad van oma en het verlangen naar de zee. Daarna reist hij met hen mee naar Amsterdam. Daar wacht hun niet alleen een optreden op de Cello Biennale, maar ook een kennismaking met het vrije, welvarende Nederland. Met hagelslag bij het ontbijt, speelgoed in overvloed en de vrijheid om te gaan waar je maar wilt. Eindelijk kunnen ze naar zee.



"Ik hoop niet dat ze ons in Nederland zielig vinden"

Juryrapport

De jury van de Nationale Onderwijsfilm 2019 noemt 'Little Stars of Bethlehem' een film over kracht. "De kracht van muziek, die de spelertjes even uittilt boven de soms harde en grauwe werkelijkheid. Maar ook de kracht van de enkeling, celliste Fabienne van Eck, die besloot een verschil te willen maken met en voor kinderen in schijnbaar beperkte of zelfs uitzichtloze omstandigheden."

"De kracht van de documentaire zit vooral in de inhoud," vervolgt de jury in haar rapport. "Niet in kunstzinnigheid van het medium film, niet in een complexe compositie of tijdlijn, maar juist in eenvoud is de film krachtig. Het laat de focus op de inhoud. Juist door de keuze voor het portretteren van deze acht kinderen komt het verhaal dicht bij de kijker. En dat levert innemende taferelen op. Beelden van kinderen die even worden uitgetild boven de beperkende werkelijkheid, die even loskomen van hun beladen leefomgeving en weer gewoon kind mogen zijn."

Een film die, tot slot, volgens de jury een appel op de kijker doet: "Als een enkeling verschil kan maken: wat doe jij?"

In de Nationale Onderwijsweek 2020, van 5 t/m 9 oktober in Amersfoort, wordt de Nationale Onderwijsfilm 2020 bekendgemaakt.



Colofon

Redactieadres:

Berg en Dalseweg 114, 6522 BV Nijmegen, marion@nationaleonderwijsweek.nl, www.nationaleonderwijsweek.nl

Aan dit nummer werkten mee:

Winnifred Jelier, Rinda den Besten, Mandy Kok, Danny Maaskant,

Marleen Oosterink, Marjolein van Oenen, Koos van 't Hul, Els Loman, Annonay Andersson, Geert Bors, Monaim Benrida, Timothy Cnossen, Annemoon van den Broek, Corine Krijnen, Frank ten Brink, Job Christians en Marion van Weeren

Vormgeving:

FIZZ|Digital Agency – fizz.nl

Druk: Hoekstra Krantendruk Emmeloord

Fotografie:

Shutterstock, tenzij anders vermeld.

Advertentie-acquisitie:

OnderwijsMedia, www.onderwijsmedia.nl. Telefoon: 030-210 23 86. E-mail: sales@onderwijsmedia.nl.

De Nationale Onderwijskrant is een uitgave van Stichting Nationale Onderwijsweek. Overname uit deze uitgave op welke wijze dan ook is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de uitgever.



Joost weet het
Inkomen & Zekerheid

Loyalis
een merk van a.s.r.

Hebt u vragen over inkomen en zekerheid?
Joost en zijn collega's bij Loyalis weten er alles van.
Maak kennis via loyalis.nl